

## RTU studiju kurss "Valoda kā sistēma un process"

0L000 Liepājas akadēmija

**Vispārējā informācija**

Kods	LA1565
Nosaukums	Valoda kā sistēma un process
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Anita Helviga - Doktors, Vadošais pētnieks
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kurss sniedz priekšstatu par valodu kā valodniecības pētīšanas priekšmetu, par valodu klasifikāciju pēc dažādiem kritērijiem, par valodas veidiem, līmeņiem, formām, par valodas statusu un funkcijām, par valodas attīstības procesiem, par valodas kultūras jautājumiem.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir attīstīt valodniecisko kompetenci, pilnveidojot valodas jomā esošās zināšanas, prasmes un attieksmes, lai varētu tās izmantot studiju procesā, ikdienas dzīvē, kā arī profesionālās karjeras veidošanā. Studiju kursa uzdevumi: - pilnveidot studenta zināšanas par valodu kā sistēmu, par valodniecības priekšmetu, valodas funkcijām, valodas līmeņiem, veidiem un paveidiem; - veidot izpratni par galvenajām valodniecības kategorijām, par valodas attīstības procesiem, valodas apguves un valodas lietojuma kultūras aspektiem darbā ar dažādiem tekstiem; - pilnveidot kompetenci zinātniskās literatūras apguvē un izmantošanā, attīstot valodisko lietpratību, lai spētu sagatavot pētījumu un izteikt savu viedokli par dažādiem ar valodu saistītiem jautājumiem.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Ar vispārīgo valodniecību saistītu jautājumu izpēte un analīze studiju procesā. Valodas filozofijas galveno atziņu pārskats: Humbolta idejas par valodas lomu pasaules izziņas procesā. Valoda kā sistēma: Sosīra valodas un runas šķīruma izpausmes, valodas zīme, sinhronijas un diahronijas pretstats, ārējais un iekšējais valodā. Valodu klasifikācija: dažādu kritēriju aplūkojums valodu klasifikācijas veidošanā. Valodas attīstību raksturojošie elementi: leksikā, gramatikā, fonētikā. Valodas statusa un funkciju izpausme sabiedrībā. Valodu apguves jautājumi: līmeņi, piemēri. Valodu pētniecības aspekti: idejas, materiāls, pieejas, metodes. Patstāvīgais darbs tiek plānots mājās, bibliotēkā, konsultējoties ar docētāju, saņemot konkrētus uzdevumus (ziņojumi, testi, esejas) un gatavojoties pārbaudes darbiem, eksāmenam.

Literatūra	<p>Obligātā / Obligatory:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Baltiņš, M. &amp; Druvieta, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA.</li> <li>Kļaviņa, S. (1997). Valodas daba: ievads vispārīgajā valodniecībā. Lielvārde: Lielvārds.</li> </ol> <p>Papildu / Additional:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Markus, D. &amp; Vulāne, A. (2022). Ievads runas un rakstu kultūrā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.</li> <li>Valdmanis, J. (1997). Valodniecības vēstures materiāli. Rīga: Latviešu valodas institūts.</li> <li>Aičisone, Dž. (2015). Runājspējīgais zīdītājdzīvnieks. Ievads psiholingvistikā. Tulk. I. Druvieta. Rīga: Zinātne.</li> <li>Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Tulk. I. Balode. Rīga: Zinātne.</li> <li>Ivbulis, V. (2018). Indoeiropiešu pirmdzimtenes meklējumi mūsdienās saistībā ar Indiju un baltiem. Rīga: Zinātne.</li> </ol> <p>Ieteicamā / Recommended:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Kļaviņa, S. (1983). Valoda kā sistēma. Rīga: LVU.</li> <li>Humbolts, V. (1985). Izlase. Fragmenti no valodnieciskiem darbiem. Rīga: Zvaigzne.</li> <li>Kļaviņa, S. Valoda kā šahs F. de Sosīra redzējumā. Pieejams: <a href="http://www.vvk.lv/index.php?sadala=157&amp;id=370">http://www.vvk.lv/index.php?sadala=157&amp;id=370</a></li> <li>Kļaviņa, S. Plašs un dziļš skats uz valodu. Pieejams: <a href="http://www.vvk.lv/print.php?id=369">http://www.vvk.lv/print.php?id=369</a></li> <li>Cibuļs, J. (2004). Valodu brīnumainā pasaule. Rīga: SIA Raudava.</li> <li>Nacionālās identitātes sociolingvistiskie aspekti : rakstu krājums (2018). Zin. red. Ina Druvieta. Rīga: Latviešu valodas institūts.</li> <li>Druvieta, I. (2010). Skatījums : valoda, sabiedrība, politika. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.</li> <li>Matthews, P. H. (2007). Concise Dictionary of Linguistics. Oxford: UP.</li> <li>O'Grady, W., Dobrovolsky, M., Katamba, F. (1998). Contemporary Linguistics. Longman.</li> <li>Rolf, E. (2008). Sprachtheorien. Von Saussure bis Millikan. Berlin, New York: Walter de Gruyter.</li> <li>Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga: LU Latviešu valodas institūts.</li> </ol> <p>Citi informācijas avoti / Other sources of information:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Vārds un tā pētīšanas aspekti: LiepU rakstu krājums.</li> <li>Linguistica Lettica: LU Latviešu valodas institūta žurnāls.</li> <li>Valoda dažādu kultūru kontekstā : Daugavpils Universitātes rakstu krājums.</li> <li>Latviešu valodas aģentūra: valoda.lv</li> <li>Vietne <a href="http://www.letonika.lv">www.letonika.lv</a></li> <li>Latviešu valodas rokasgrāmata: valodasrokasgramata.lv</li> <li>Elektroniskā vārdnīca e-pupa: <a href="http://epupa.valoda.lv">epupa.valoda.lv</a></li> <li>Elektroniski skatāmās vārdnīcas: <a href="http://tezaurs.lv">tezaurs.lv</a></li> </ol>
Nepieciešamās priekšzināšanas	Latviešu valodas mācību priekšmeta apguve vidusskolā.

### Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Valodniecība – zinātne par valodu, tās priekšmets, uzdevumi. Valodniecības apakšnozares un saistība ar citām zinātņu nozarēm. Valodas filozofija.	4	4	0	0
Valoda kā sistēma, tās elementi, līmeņi. Valodas būtība un funkcijas.	4	4	0	0
Valodniecības vēstures pārskats: vispārīgā valodniecība, baltu valodniecība.	4	4	0	0
Valodas izcelšanās teorijas un to saistība ar cilvēka evolūciju.	2	4	0	0
Valodu klasifikācija. Dabiskās un mākslīgās valodas. Ģenealoģiskā klasifikācija. Tipoloģiskā klasifikācija.	4	4	0	0
Rakstības izveidošanās procesa galvenie posmi.	2	4	0	0
Valodas attīstības procesu raksturojums: iekšējie faktori un ārējie faktori.	2	4	0	0
Valodas politika un valodas statuss. Valodas pastāvēšanas formas un stili. Valodas paveidi.	4	4	0	0
Valodu apguves jautājumi. Valodas prasmes komponenti. Valodas apguves līmeņi.	2	4	0	0
Valodas kultūras jautājumi. Atbildība par valodas kopšanu.	2	6	0	0
Valodas pētīšanas aspekti: tematika, pieeja, metodes.	2	10	0	0
<b>Kopā:</b>	<b>32</b>	<b>52</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
<p>ZINĀŠANAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>* Spēj raksturot valodniecību kā zinātņu un tās nozares, kopumā izprot valodas attīstības likumsakarības, zina valodas pamatfunkcijas, valodu klasifikācijas pamatprincipus.</li> <li>* Spēj raksturot valodas attīstības likumsakarības, to ietekmējošos faktoros un procesus, balstoties uz dažādu faktoloģisko materiālu.</li> <li>* Spēj raksturot valodas statusu sabiedrībā, spēj izskaidrot literārās valodas jēdzienu, zina, kas ir literārās valodas norma, runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūra, raksturo atšķirības starp mutvārdu un rakstveida runu.</li> <li>* Zina pamatfaktus par rakstības attīstības posmiem, valodu rakstībā lietotajām alfabēta sistēmām.</li> </ul>	<p>Līdzdalība lekcijās un praktiskajos darbos. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles). Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.</p>

<p><b>PRASMES:</b>  * Prot iegūt studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem, tostarp digitālajiem, avotiem, analītiski izvērtēt to un izmantot studiju un profesionālajām vajadzībām.  * Spēj pilnveidot prasmi diskutēt par lingvistiskām problēmām.  * Spēj izskaidrot valodu izveidošanās teorijas, valodu klasificēšanas principus, rakstības galvenos veidus.  * Spēj novērtēt ar dažādām valodas analīzes metodēm iegūtos izpētes rezultātus.  * Prot rakstīt argumentēto eseju, savas domas atklāsmei un viedokļa pamatošanai izmantojot daudzveidīgus avotus un kultūrfaktus, kā arī mērķtiecīgi lietojot leksiskus un stilistiskus izteiksmes līdzekļus.  * Spēj analizēt apkārtējā vidē esošus tekstus.</p>	<p>Līdzdalība lekcijās un praktiskajos darbos. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles).  Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).  Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.</p>
<p><b>KOMPETENCES:</b>  * Izmantojot apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes, prot kritiski vērtēt un interpretēt dažādas teorētiskās nostādnes pētniecisko darbu izstrādes gaitā.  * Spēj vispārīgo valodniecības atziņu ilustrēšanai izmantot piemērus no dzimtās un citām apgūtajām valodām.  * Spēj pastāvīgi pilnveido savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālas tendences mūsdienu valodniecībā, attīstot caurviju prasmes: (domāšanu, radošumu, līdzdalību, sadarbību, pašvadību, pašizziņu, digitālo lietpratību), kā arī atbilstošos tikumus: (atbildību, godīgumu, gudrību, savaldību, taisnīgumu, toleranci, solidaritāti, mērenību, drosmi un centību).</p>	<p>Līdzdalība lekcijās un praktiskajos darbos. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles).  Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).  Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.</p>

### ***Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji***

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Līdzdalība studiju kursa lekcijās un praktiskajās nodarbībās	20
1. pārbaudes darba rezultāts	20
2. pārbaudes darba rezultāts	20
Eksāmena rezultāts	40
Kopā:	100

### ***Studiju kursa plānojums***

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	